

Reykjavík, 10. október 2026

Mennta- og barnamálaráðuneytið
Kalkofnsvegi 2
101 Reykjavík
mrn@mrn.is

Efni: Umsögn Mímis-símenntunar um drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um framhaldsskóla nr. 92/2008 – mál S-195/2026

Almennt um frumvarpið

Mímir-símenntun fagnar þeim breytingum sem lagðar eru til í frumvarpinu og þeirri áherslu sem þar er lögð á aukinn sveigjanleika, fjölbreyttara námsframboð og bætt aðgengi nemenda að námi við hæfi. Sérstaklega er jákvætt að styrkja framhaldsskólapróf sem raunhæfa námsleið með aukinni áherslu á hagnýtt og starfstengt nám, einstaklingsbundna styrkleika og aukin tengsl við atvinnulífið.

Mímir telur hins vegar mikilvægt að við áframhaldandi útfærslu breytinganna verði jafnframt horft til framhaldsfræðslunnar og þeirra fullorðnu námsmanna sem hafa stutta formlega skólagöngu að baki. Markmið frumvarpsins um aukinn sveigjanleika, starfsmiðun og fjölbreyttari námsleiðir eru að mörgu leyti í samræmi við það hlutverk sem framhaldsfræðslan hefur sinnt um áratugaskeið.

Hlutverk og umfang framhaldsfræðslunnar

Framhaldsfræðslan gegnir mikilvægu hlutverki í íslensku menntakerfi með því að skapa fullorðnum einstaklingum með stutta skólagöngu aukin tækifæri til náms og þátttöku í samfélaginu. Hún styður einstaklinga við að hefja nám að nýju, eflir starfshæfni þeirra og stuðlar að því að nám og reynsla sem aflað er utan hins formlega skólakerfis njóti viðurkenningar og nýtist til frekara náms og atvinnuþátttöku.

Umfang og árangur framhaldsfræðslunnar sýnir mikilvægi hennar í þessum efnum. Frá árinu 2003 hafa alls 53.724 einstaklingar lokið námi innan framhaldsfræðslunnar og árið 2025 luku 2.934 einstaklingar námi. Frá árinu 2006 hafa verið tekin 167.262 náms- og starfsráðgjafarviðtöl innan kerfisins, þar af um 24.000 við einstaklinga með erlent ríkisfang. Þjónustan nær til allra landshluta og stór hluti þeirra sem nýta hana eru einstaklingar á virkum aldri á vinnumarkaði.*

***Heimild:** Fræðslumiðstöð atvinnulífsins (FA), tölulegar upplýsingar um framhaldsfræðslu, náms- og starfsráðgjöf og raunfærnimat, aðgengilegar á www.frae.is.

Samfella milli framhaldsfræðslu og framhaldsskóla

Mímir telur mikilvægt að þær breytingar sem nú eru fyrirhugaðar byggji á þeirri þekkingu, reynslu og þeim innviðum sem þegar hafa verið þróaðir innan framhaldsfræðslunnar. Við þróun aukins sveigjanleika og starfsmiðaðra námsleiða þarf að tryggja að byggt sé á því sem fyrir er fremur en að samhliða verði byggð upp sambærileg úrræði.

Jafnframt er mikilvægt að tryggð verði skýr og virk samfella milli framhaldsfræðslu og framhaldsskóla þannig að einstaklingar geti byggt áfram á fyrra námi, starfsreynslu og áunninni hæfni. Fullorðnir námsmenn þurfa að hafa raunhæfar og skilvirkar leiðir til að færa sig áfram innan menntakerfisins án þess að þurfa að hefja nám að nýju þar sem hæfni þeirra hefur þegar verið metin eða staðfest.

Raunfærnimat sem lykilverkfæri

Í því samhengi vill Mímir sérstaklega benda á mikilvægi raunfærnimats. Innan framhaldsfræðslunnar hefur verið byggt upp viðurkennt kerfi sem metur hæfni einstaklinga óháð því hvar hennar hefur verið aflað. Framhaldsfræðslan var brautryðjandi í innleiðingu raunfærnimats á Íslandi og hefur gegnt lykilhlutverki í þróun þess í samstarfi við Fræðslumiðstöð atvinnulífsins. Frá árinu 2007 hafa 9.096 einstaklingar lokið raunfærnimati sem hefur nýst þeim til áframhaldandi náms og aukinnar þátttöku á vinnumarkaði.*

Mímir telur að aukin áhersla frumvarpsins á hagnýtt og starfstengt nám kalli á enn markvissari nýtingu raunfærnimats og skýrar leiðir til viðurkenningar á færni sem aflað er utan hefðbundinna námsleiða.

Mikilvægi sveigjanlegs náms fyrir fullorðna

Mímir vill einnig undirstrika mikilvægi sveigjanlegs námsfyrirkomulags fyrir fullorðin fólk. Fyrir einstaklinga sem samræma þurfa nám, atvinnu og fjölskylduábyrgð er sveigjanleiki oft forsenda þátttöku. Nauðsynlegt er að breytingar á framhaldsskólakerfinu taki mið af þörfum þessa hóps og styðji við fjölbreyttar námsleiðir og ólíkar leiðir til námsárangurs.

Samstarf við framhaldsfræðsluna og Fræðslumiðstöð atvinnulífsins

Mímir-símenntun telur því mikilvægt að við áframhaldandi vinnslu frumvarpsins verði framhaldsfræðslan viðurkennd sem lykilþáttur í þróun sveigjanlegra námsleiða fyrir fullorðna. Jafnframt telur Mímir æskilegt að fræðslu- og símenntunarmiðstöðvar verði virkir samstarfsaðilar við þróun námsleiða og annarra úrræða sem styðja við samfellu í námi.

Sérstaklega telur Mímir mikilvægt að Fræðslumiðstöð atvinnulífsins verði virkur samstarfsaðili við áframhaldandi þróun og innleiðingu raunfærnimats. Fræðslumiðstöðin hefur um árábil leitt innleiðingu raunfærnimats innan framhaldsfræðslunnar í nánú samstarfi við símenntunarmiðstöðvar um land allt. Þar hefur orðið til verðmæt þekking, reynsla og verkferlar sem mikilvægt er að nýta við frekari þróun

menntakerfisins og innleiðingu þeirra markmiða sem frumvarpið setur fram um sveigjanlegri og einstaklingsmiðaðri námsleiðir.

Tillögur Mímis-símenntunar

Mímir-símenntun leggur til að við áframhaldandi vinnslu frumvarpsins verði sérstaklega horft til eftirfarandi:

1. **Að tryggð verði skýr tengsl milli framhaldsfræðslu og framhaldsskóla** þannig að fullorðnir námsmenn geti byggt áfram á fyrri námi, starfsreynslu og áunninni hæfni og átt greiðar leiðir áfram innan menntakerfisins.
2. **Að byggt verði á þeim innviðum, námsleiðum og sérfræðiþekkingu sem þegar eru til staðar innan framhaldsfræðslunnar**, í stað þess að þróa sambærileg úrræði samhliða.
3. **Að raunfærnimat verði skilgreint sem lykilverkfæri við framkvæmd markmiða frumvarpsins**, sérstaklega í tengslum við hagnýtt og starfstengt nám og viðurkenningu á hæfni sem aflað er utan formlega skólakerfisins.
4. **Að Fræðslumiðstöð atvinnulífsins verði virkur samstarfsaðili við áframhaldandi þróun og innleiðingu raunfærnimats**, enda hefur stofnunin leitt uppbyggingu og þróun raunfærnimats innan framhaldsfræðslunnar í samstarfi við símenntunarmiðstöðvar um land allt.
5. **Að símenntunarmiðstöðvar verði virkir samstarfsaðilar við þróun námsleiða og úrræða fyrir fullorðna námsmenn**, þar sem þær búa yfir víðtækri reynslu af náms- og starfsráðgjöf, raunfærnimati og sveigjanlegum námsleiðum.
6. **Að við útfærslu breytinganna verði sérstaklega tekið mið af þörfum fullorðinna námsmanna**, meðal annars með áherslu á sveigjanlegt námsfyrirkomulag sem auðveldar samþættingu náms, atvinnu og fjölskylduábyrgðar.

Niðurstaða

Mímir-símenntun telur að með auknu samstarfi framhaldsskóla, framhaldsfræðslu, Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins og símenntunarmiðstöðva megi nýta betur þá þekkingu, reynslu og innviði sem þegar hafa verið byggðir upp. Með því verði markmið frumvarpsins um aukinn sveigjanleika, sterkari tengsl við atvinnulíf og fjölbreyttari námsleiðir best náð, um leið og stutt er við þátttöku fullorðins fólks í námi og á vinnumarkaði.

F.h. Mímis-símenntunar,

Sólveig Hildur Björnsdóttir,
framkvæmdastjóri